

чи коригування плану розроблення рекомендацій.

На сучасному етапі в теорії та практиці існують різноманітні погляди і підходи до визначення етапності здійснення процесу бенчмаркінгу. Так, «JBM» передбачає 15 таких етапів, «AT&N» - 12, «Xerox» - 10, «Alcoa» - 6 [3]. Проте, практично в усіх відомих моделях використовуються схожі етапи. Основна відмінність полягає в тому, що підприємства використовують для цих етапів різну кількість кроків.

За результатами здійснених досліджень та відповідно до циклу Демінгадоцільно виділити такі типові етапи технології бенчмаркінгу для вітчизняних підприємств: планування, дослідження, спостереження і збирання інформації, аналіз, адаптація, удосконалення[4].

Вітчизняні підприємства поки що дуже обмежено використовують метод бенчмаркінгу як дієвий інноваційний інструмент підвищення ефективності власного менеджменту. Тому дослідження даного методу та адаптація його до вітчизняної економіки є актуальним питанням, а також таким, розв'язання якого б реально сприяло зростанню ефективності діяльності вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності компанії. Управление компанией. - 2GGG. - №1-2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.manage-ment.com.ua/ct/ctGG3.html>.

2. Дубодєлова А. В., Юринець О. В. Особливості та технологія внутрішнього бенчмаркінгуна підприємстві // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – №2.

3. Новітній маркетинг : навч. посіб. / За ред. Є.В. Савельєва. - К. : Знання, 2008. - 420 с.

4. Краус К.М. Бенчмаркінг як інструмент маркетингової політики вітчизняних малих підприємств торгівлі / К.М. Краус // Інноваційна економіка – 2012. - Вип. 8(34).- С. 253-258.

Наталія КРИВОКУЛЬСЬКА

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

Олександр БІГНЯК

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПИТАННЯХ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ

Однією з функцій держави в управлінні економікою і суспільством, які здійснюються в будь-якому сучасному ринковому господарстві лише на

рівні політики держави в цілому, є оптимізація впливу екстерналій. В економіці виникають так звані зовнішні ефекти (externalities), які не виражаються в грошовій формі, а ринок на них належним чином не реагує. Мова йде про мінімізацію негативних зовнішніх ефектів, наприклад, забруднення навколишнього природного середовища [1].

Необхідність забезпечення охорони довкілля та більш ефективного використання природних ресурсів була задекларована, як пріоритет, у ряді офіційних документів. Проте, наголос на соціально-економічні реформи в країні спричинив сповільнення необхідних змін у екологічному законодавстві і, відповідно, недосконалість екологічної політики та недостатню дієвість функціональної діяльності організацій в питаннях захисту довкілля. Інституційна незгодженість в розподілі повноважень і відповідальності організацій, що діють в екологічній сфері, дублювання їх окремих функцій, слабка співпраця місцевих органів державної влади з громадськістю і неурядовими екологічними організаціями ускладнили синхронність дій суб'єктів управління охороною довкілля, зумовили неефективність функції планування і використання інвестицій природоохоронного призначення, створили ситуацію, коли максимально повне врахування територіальних інтересів щодо екобезпечного навколишнього природного середовища стало неможливим.

В умовах децентралізації управління та зростання ролі екологічної компоненти у соціально-економічному розвитку регіонів особливої актуальності набуває управління охороною довкілля і раціонального використання природних ресурсів. У зв'язку з цим, об'єктивно необхідною є потреба в удосконаленні діяльності суб'єктів екологічного управління на регіональному рівні, в тому числі, функціональної діяльності управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації щодо захисту довкілля.

Функціональна діяльність управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації щодо захисту довкілля реалізується з використанням загальних і спеціальних (специфічних, конкретних) функцій управління.

Якщо спеціальні функції управління здійснюються за конкретними, визначеними напрямами діяльності (наприклад, видача лімітів, екологічний моніторинг), то загальні – відображають основні стадії процесу управління природоохоронною діяльністю. До них відносяться: законодавчий вплив, який ґрунтується на визначенні основних напрямів політики охорони навколишнього природного середовища; планування, яке є процесом встановлення і деталізації цілей функціонування та розвитку природоохоронної діяльності, визначення етапності і строків їх реалізації, розподілу ресурсних можливостей та покликане забезпечити стабільний еколого-економічний розвиток країни; організація діяльності, як процес

формування організаційних структур управління в природоохоронній сфері, яка дозволяє їм ефективно функціонувати з метою досягнення визначених цілей; контроль і нагляд, який є процесом забезпечення досягнення природоохоронних цілей і передбачає встановлення норм та нормативів, оцінку отриманих результатів, забезпечення додержання вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, здійснення необхідних коригуючих заходів, приведення у відповідність здійснюваних функцій через координацію діяльності; функція мотивації, яка формує поведінкові аспекти реалізації усіх названих вище функцій, передбачає вироблення регуляторів, здатних ефективно впливати на діяльність суб'єктів господарювання і стимулювати економічні процеси у напрямку їх екологізації. Постановка нових завдань, порушення інформаційно-комунікативних зв'язків системи та ін. потребує внесення відповідних корективів через регулюючі впливи. Прогнозування здійснюється для отримання науково обґрунтованих варіантів тенденцій зміни показників якості довкілля, природоресурсного потенціалу. Особливо важливим воно є для прийняття державних економічних рішень, оскільки вичерпні природні ресурси (залізо, пісок, прісна вода, чисте повітря) є фактором, який обмежує можливості економічного розвитку країни. Функція погодження ґрунтується на необхідності максимальної погодженості поточних та стратегічних планів роботи окремих галузей, підприємств, установ і організацій у природоохоронних питаннях.

Крім того, загальні функції характеризуються рядом особливостей, зокрема: по-перше, усі функції завжди реалізуються комплексно. У зв'язку з цим, не можна говорити про більшу або меншу важливість тих чи інших функцій управління, оскільки у різних ситуаціях різні функції можуть мати домінуючий характер; по-друге, ці функції не залежать від об'єкта управління, оскільки: вони можуть використовуватися по відношенню до будь-яких систем або соціально-економічних процесів [2]; функції управління застосовувані і до самих функцій управління як спеціалізованих видів діяльності (наприклад, організація контролю природоохоронної діяльності). У даному випадку перше поняття означає (характеризує) цілепокладання, друге – зміст характеру діяльності; функції управління застосовувані і до самого процесу управління, і до системи управління. Так, наприклад, організація управління природоохоронною діяльністю передбачає формування організаційних форм управління і як процесу, і як системи, розробку структурних елементів із закріпленими правами і обов'язками та ін.; по-третє, між функціями управління немає жорстких, однозначних меж [2]; по-четверте, функції управління вимагають прийняття рішень і для них необхідна комунікація.

Існуюча практика здійснення функціональної діяльності організацій щодо захисту довкілля (управління екології та природних ресурсів

Тернопільської обласної державної адміністрації, Державної екологічної інспекції в Тернопільській області та ін.) є недостатньо ефективною через ряд причин (неналежну координацію їх роботи, недосконале законодавство тощо). Це вимагає реалізації системи таких дій і заходів:

- провести функціональний аналіз організацій, які беруть участь в управлінні охороною довкілля у контексті імплементації директив ЄС щодо навколишнього середовища. Іншими словами, цей аналіз повинен відповісти на питання про те, чи спроможні природоохоронні установи України ефективно реалізовувати директиви ЄС. Функціональний аналіз повинен супроводжуватися аналізом державних витрат на екологічні потреби, щоб визначити необхідні державні асигнування на різні природоохоронні цілі на центральному та регіональному рівнях;

- визначити екологічні пріоритети України, пов'язані з її програмою зростання та розвитку. Важливим внеском у визначення пріоритетів має бути дослідження вартості деградації довкілля (ДВДД), яке оцінило б у грошовому вираженні наслідки основних екологічних проблем в Україні. Таке дослідження може бути об'єднане зі статистичними інструментами, такими як вивчення розподілу ресурсів для визначення пріоритетів, пов'язаних з бідністю;

- виконуючи вимоги ЄС до управління охороною довкілля, слід розмежувати повноваження та підпорядкованість і координацію у сфері управління охороною довкілля між центральними і регіональними органами влади, регіональними відділеннями центральних органів влади та органами місцевого самоврядування;

- розробити дорожню карту необхідних законодавчих і нормативних змін (пріоритетність, послідовність і глибина необхідних коригувань/змін) на основі визначених пріоритетів України з урахуванням зобов'язань України в рамках Угоди Україна-ЄС. Потреба в цій дорожній карті зумовлена необхідністю реформування існуючої пострадянської інституційної структури управління охороною довкілля в Україні таким чином, щоб вона могла ефективно функціонувати в покращеному адміністративному, бюджетному і правовому середовищі.

Список використаних джерел

1. Кривокульська Н.М. Екологічний менеджмент: Навч. посібник. Тернопіль: поліграфічний центр „Матвей”, 2013. – 212с.

2. Мельник А. Ф. Менеджмент державних установ і організацій : навч. посіб. / [А. Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, Н. М. Кривокульська] / За ред. А. Ф. Мельник. – Київ : ВД “Професіонал”, 2006. – 464 с.